

LAUSUNTO KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄVERKKOA JA JÄRJESTÄMISLUPIA KOSKE- VASTA LAKILUONNOKSESTA

Khall § 186
11.10.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää oheisella 16.10.2014 päivätyllä lausuntopyynnöllä (OKM/57/010/2014) mm. lukiokoulutuksen järjestäjiltä ja kansalaisopistojen ylläpitäjiltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Esitys on osa hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa ja sen tavoitteena ovat vahvat koulutuksen järjestäjät ja ylläpitäjät, jotka kykenevät vastaamaan työelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan muuttuviin ja kasvaviin osaamistarpeisiin. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 17.11.2014 sähköpostitse. Ministeriö pyytää lausunnon antajaa tiivistämään lausunnon päätteeksi lausuntoon sisältyvän keskeisimmän sisällön lyhyesti (enintään yksi sivu) otsikolla lausunnon keskeinen sisältö.

Koulutuksen järjestäjäverkon ja järjestämislupien uudistushankkeen valmisteluaineisto löytyy internet-osoitteesta http://www.okm.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/jarjestajaverkko/index.html

Sivistyslautakunta on käsitellyt asiaa kokouksessaan 28.10.2014 / § 62, jolloin lautakunta on käsitellyt sivistysjohtajan laatiman lausuntoluonnoksen ja jättänyt sen kunnanhallituksen täydennettäväksi ja hyväksyttäväksi.

Lausuntoluonnos on esityslistan ohessa.

Päätösehdotus:

Kunnanhallitus antaa asiasta valmistelun mukaisen lausunnon.

Päätös:

Hyväksyttiin päätösehdotus yksimielisesti todeten, että sivistysjohtaja valtuutetaan teke-
mään lausuntoon tarpeelliset täsmennykset.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

LAUSUNTOPYYNNÖT OKM/58/010/2014 JA OKM/57/010/2014

KARSTULAN KUNNAN NÄKEMYKSIÄ KOSKIEN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI KOULUTUKSEN RAHOITUKSESTA SEKÄ LAEIKSI LUKIOLAIN, AMMATILLISESTA PERUSKOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN, AMMATILLISESTA AIKUISKOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN SEKÄ VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ ANNETUN LAIN 4§:n MUUTTAMISESTA

1. Luonnoksen kohta:

"2.asteen koulutuksen järjestäjäverkkoa tiivistetään siten, että vahvojen lukio- ja ammatillisen koulutuksen (perus- ja lisäkoulutus) järjestäjien toimintaedellytyksiä parannetaan ja jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen alueellinen saavutettavuus voidaan turvata. Päätöksen mukaan rahoitusjärjestelmän uudistaminen toteutetaan siten, että rahoitus perustuu ensisijaisesti suorituksiin, kuten tutkintoihin, osatutkintoihin ja osamispisteisiin, eikä opiskelu-aikaan."

- 1.1. Toisen asteen koulutuksen järjestäminen maaseutukunnassa merkitsee paikkakunnalle paljon enemmän kuin mahdollisuuden käydä koulua kotoa käsin. Lukiokoulutus lisää paikkakunnan elinvoimaisuutta. Nuoret ja perheet palvelujen käyttäjinä tuovat työpaikkoja.
- 1.2. Yhteisissä tiloissa ja yhteisillä opettajilla tuotettu koulutus on taloudellista ja lukio jakaa tukipalveluiden osalta kustannuksia perusopetuksen kanssa.
- 1.3. Koulutuksen rahoituksella on turvattava koulutuksen alueellinen saavutettavuus. Syrjäisyyskerroin pelkästään ei ehkä kerro todellisuutta riittävästi. Esimerkiksi kulkumahdollisuudet ovat maaseudulla olemattomat. Sopivia julkisen liikenteen vuoroja ei juuri ole. Yrittäjät eivät pysty jättämään kilpailutuksiin edes tarjouksia useamman vuoden sitoutumisen takia ja olemattomien lipputulosten takia. Mainittakoon, että paikallinen ELY-keskus on lopettanut/lopettamassa useiden reittien tukemisen. Lukiolaiset ovat entistä enemmän peruskoulun kyytien varassa.
- 1.4. Lukio palvelee oman kunnan lisäksi usean kunnan nuoria, joissa ei ole toisen asteen koulusta.
- 1.5. Maaseutulukioiden ovat jo nyt saaneet vietyä koko ikäluokan kolmessa vuodessa. Tältä osin uudistus varmaan palvelee pieniä lukioita. On kuitenkin huomattava, että maaseutulukioiden palvelevat usein isoa osaa ikäluokasta ja opiskelijoiksi hakeutuu paljon niitä, jotka haluavat asua kotona ja eivät osaa tehdä uran valintaa näin nuorella iällä. Samasta syystä keskeyttäminen lienee suurta ammatillisissa opinnoissa. Lukioiden tuke-

vat syrjäytymisen ehkäisemistä. Koulujen karsiminen ei ole nuorisotakuulain mukaista. Karsiminen lisääisi kustannuksia ja tarvetta erilaisiin ohjausjärjestelmiin sekä sosiaalityöhön. Kaikkien opiskelijoiden jälkiohjaus sujuu pienessä lukiossa myös luontevasti.

- 1.6. Alhaisella keskiarvolla lukioon tulevatkin saavat lukion päättötodistuksen. Lukio tekee tässä nuorisotakuuta parhaimmillaan.
- 1.7. Edellä olevaan kohtaan perustuen rahoitukseen pitää lukion osalta riittää yksi tutkinto, lukion päättötodistus. Se oikeuttaa hakemaan ammatilliselle toiselle asteelle sekä ammattikorkeakouluihin.
- 1.8. Maaseutulukioista sijoitetaan hyvin tutkintotavoitteisiin jatko-opintoihin. Kun luku valtakunnallisesti on noin 40 %, Karstulan lukiossa se on yli 60 % ja kolmen vuoden kuluessa 100 %.

2. Luonnoksen kohta:

*"Valtion lisärahoitus lukiokoulutuksen erityisen koulutustehtävän toteuttamiseen puolite-
taan vuodesta 2016 lukien."*

- 2.1. Erityislinjojen tukemista on syytä karsia. Se on usein vain harrastukseen satsaamista eikä auta opiskelijaa jatko-opintoihin sijoittumisessa. Erikoislinja pitkittää lukio-opintoja usein nelivuotiseksi, kun valtakunnallinen tavoite on kolme vuotta. Harrastaa voi muuallakin (esim. musiikkiopisto, kansalaisopisto jne.). Lukiokoulutuksen niukkenevia varoja ei tule käyttää tällaiseen, ainakaan niin, että yksikköhinta on jopa kaksinkertainen tavalliseen lukiolaiseen verrattuna.
- 2.2. Karstulan lukiossa on opetussuunnitelman perusteella kaiken aikaa hyväksytty suorituksia kansalaisopiston, musiikkiopiston, ammattikorkeakoulun ja yliopiston kurssivalikoimasta.
- 2.3. Kansalaisopiston ja kansanopiston kanssa tehtävä yhteistyö pienentää yksikkökustannusta, kun ryhmäkokoo yhteisillä kursseilla on suurempi kuin kunkin järjestäjän yksin toimiessa.

3. Luonnoksen kohta:

"Uudistus mahdollistaa koulutukseen suunnattujen voimavarojen entistä tehokkaamman hyödyntämisen, siten parantaen myös koulutuksen yhteiskunnallista tuloksellisuutta, tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen tukee koulutuksen järjestäjäverkon kehittämistä, jolloin entistä vahvemmat koulutuksenjärjestäjät voivat käyttää resursseja nykyistä tehokkaammin koulutukseen. Se turvaa lukiokoulutuksen alueellisen saavutettavuuden harvaan asuilla maan alueilla kuten Itä- ja Pohjois-Suomessa, samalla kuitenkin tukien järjestäjäverkon tarkoituksenmukaista kehittämiseen alueilla, joissa verkko on tiivis, järjestäjät pieniä ja etäisyydet lyhyitä. Se turvaa myös koulutuksen suomen ja ruotsin kielellä."

- 3.1. Pienet lukiot ovat jo osanneet hyödyntää voimavaransa tehokkaasti. Esim. Karstulan lukion toiminta on jo nyt viilattu mahdollisimman tuottavaksi. Iso kurssimäärä mahdollistuu luokattomuuden hyödyntämisellä. Esim. neljän B3-kielen opiskelumahdollisuus toteutuu vuorovuosisysteemillä.
- 3.2. Koulutusmyönteisen, pienen kunnan lukiokoulutus on jo nyt tuloksellista. Vahvan koulutuksen järjestäjän käsitettä on syytä pohtia. Iso ei automaattisesti ole sama kuin

vahva sen enempi opiskelijan kuin ylläpitäjän kannalta. Hyvä esimerkki tästä on vaikkapa opiskelijan hyvinvointiin liittyvät asiat. Opiskeltujen kurssien määrät/opiskelija ovat pienissä lukioissa yleensä suuremmat kuin isoissa. Pienissä on oppimisympäristö- ja tekniikka-asiat kunnossa. Kurssitarjontaa laajentaa luontevasti jo vakiintunut yhteistyö.

- 3.3. Koulu säilyy, jos on opiskelijoita. Järjestämisverkkoasiaa ei harvaan asutulla alueella ole syytä holhota. Luottamus kuntien kykyyn hoitaa koulutus järkevästi on syytä säilyttää.
- 3.4. Lukiot osaavat tehdä itsekkin yhteistyötä. Hyvä esim. on Keski-Suomen lukioverkko erilaisine ylläpitäjineen ja pienten lukiodien verkosto.
- 3.5. Aikuislukion opetussuunnitelman mukaan opiskelevat voidaan sijoittaa nuorisosteiden kursseille samanaikaisesti.
- 3.6. Lukion ensimmäisen luokan käyminen ja jatkaminen ammattikoulussa tulisi nähdä yhtenä mahdollisuutena nuoren kasvamiselle ja kehitykselle. Keskeyttämistä ei tulisi arvioida niin ankarasti rahoituksen perusteena.

4. Luonnoksen kohta

"Pykälän 3 momentissa säädettäisiin saavutettavuuskorotuksesta. Lukiokoulutuksen järjestäjä olisi oikeutettu saamaan saavutettavuuskorotusta, jos koulutusta järjestetään kunnassa, jonka kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 26 §:n mukainen syrjäisyysluku on suurempi kuin nolla ja että oppilaitoksessa on opiskelijoita 200 tai vähemmän. Mikäli koulutuksen järjestäjä järjestää koulutusta useamman kuin yhden kunnan alueella, lasketaan saavutettavuuskorotus kuntakohtaisesti. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin syrjäisyysluvun vaikutuksesta toteutuneiden lukiokoulutuksen opiskelijavuosien korottamiseen. Korotus olisi asteittainen suhteessa kunnan syrjäisyyslukuun ja opiskelijamääriin."

- 4.1. Pienten lukiodien lisää on syytä jossain määrin kompensoida.
- 4.2. Rahoitusmallin tulee edistää koulutuksen alueellista tasapuolisuutta ja huomioida kunnat, joissa väestön koulutustaso on alhainen, väestön tulotaso alhainen ja missä joukkoliikennettä ei ole.
- 4.3. Rahoitusmallilla ei tule saattaa nuoria ja perheitä eriarvoiseen asemaan eikä edistää maaseudun tyhjentymistä. Lukion käyneistä noin puolet palaa opintojen jälkeen seutukunnalle.
- 4.4. Eurooppaan verrattuna suomalaiset nuoret joutuvat jo nyt muuttamaan tosi nuorina pois kotoa. Se lisää sosiaalisia ongelmia ja nostaa kustannuksia sosiaali- ja terveyspuolella. Perheen asuminen monessa paikassa tuo kustannuksia sekä perheelle että yhteiskunnalle (esim. asumistuki). Lukion käyminen kotoa käsin parantaa nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista aikuistumista.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERÖ
LAUSUNTOPYYNTÖ OKM/57/010/2014

**KARSTULAN KUNNAN LAUSUNTO KOSKIEN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI
EDUSKUNNALLE LAEIKSI LUKIOLAIN, AMMATILLISESTA PERUSKOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN,
AMMATILLISESTA AIKUISKOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN SEKÄ VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ
ANNETUN LAIN 4 §:n MUUTTAMISESTA**

TIIVISTELMÄ

Lain tulee sallia järjestämisluvut erilaisille toimijoille, myös pienille kunnille. Kuntien rahankäyttöä ei tule alkaa holhoamaan.

Koulutuksen alueellinen saavutettavuus on turvattava niin nuorille kuin aikuisille.

Nuoria ja perheitä ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.

Karstulan lukioon 25–30% tulee naapurikunnista, joissa ei ole lainkaan toisen asteen koulutusta. Lain tulee mahdollistaa kunnan/ alueen kokonaistilanteen huomioiminen.

Hallinnosta keventäminen on kuntien järjestämässä lukiokoulutuksessa usein jo tehty (yhdistelmävirat). Isoissa yksiköissä hallinto päinvastoin paisuu.

Lukion sekä perusopetuksen yhteistyö koulutuksen järjestämisessä on vahvuus, jota ei tule järjestämisluvilla murentaa.

Pienten lukioden yhteistyö eri toimijoiden (kansalaisopisto, kansanopisto, ammattikoulu, musiikkiopisto, ammattikorkeakoulu, yliopisto) kanssa on jo nyt luontevaa ja tuo synergiaetuja kurssien järjestämisessä.

Lukio toteuttaa alueella parasta mahdollista nuorisotakuuta. Järjestämislupien peruuntuminen lisää toisen asteen koulutusta vailla olevien määrää ja syrjäytymistä, joiden kustannusvaikutuksia ei liene mitenkään arvioitu.